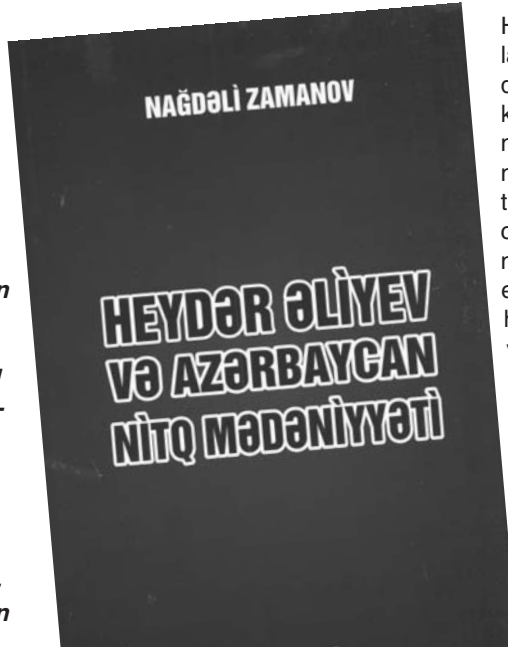

17 mart 2015-ci il

Xalqını, millətini sevən, ona bağlı olan Ulu Öndər Heydər Əliyev istər sovet dövründə, istərsə də müstəqillik illərində daim dil uğrunda mübarizə aparıb, onun saflığı, təkmilləşməsi, dövlət dili kimi qorunub saxlanılmasında prinsiplilik göstərib. “Millətin milliliyini saxlayan onun dilidir”, - deyən Heydər Əliyev Azərbaycan dilinin qorunması və inkişafı ilə bağlı dil siyasətini həyata keçirib. 1978-ci ildə Ulu Öndərin təkidli, milli ruhu, xalqına məhəbbətinin məntiqi nəticəsi olaraq Azərbaycan dili dövlət dili olaraq qəbul edilib. Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra dövlətin əsas atributlarından olan Azərbaycan dili dövlət dili kimi təsdiqini tapdı.

2001-ci ildə Ümummilli Liderin imzaladığı “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” Fərman isə yalnız cari bir sənəd deyil, xüsusi tarixi əhəmiyyət daşıyan böyük siyasi hadisə idi. Azərbaycan dilinə belə hörmət və həssaslıqla yanaşan Heydər Əliyev daim dilin saflığını qorunması yolunda mübarizə aparıb. Onun Azərbaycan dilinin xalq dilinə yaxınlığı, bağlılığı, eləcə də dilin qrammatik qayda-qanunlarını gözəl bilməsi elə dilə olan bu məhəbbətindən qaynaqlanır. Zəngin və çalarlı nitq Onun dərin zəkasının bir göstəricisidir. Nitqin düzgünlüyü, nitqin dəqiqliyi və nitqin ifadəliliyi. Bəli, bu məfhumların hər birinə, nitq mədəniyyəti üçün tələb olunan bu göstəricilərə Azərbaycan xalqını Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin nitqində rast gəlir. Belə bir Şəxsiyyətin nitq mədəniyyətini araşdıran Azərbaycan Tibb Universitetinin dosenti, tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü Nağdəli Zamanovun qələmə aldığı iki cildlik “Heydər Əliyev və Azərbaycan nitq mədəniyyəti” adlı kitabında müəllif Heydər Əliyevin nitqində fonetik, leksik və qrammatik qaydaları araşdıraraq ən gözəl nümunələrin Onun nitqində cəmləşdiyini göstərir.

Qeyd edim ki, kitabın elmi redakto-

“Heydər Əliyev və Azərbaycan nitq mədəniyyəti”

ru filologiya elmləri doktoru, professor Məsud Mahmudov, rəyçiləri isə filologiya elmləri doktorları Nadir Məmmədli və İlham Tahirovdur. Kitaba ön söz yazan AMEA-nın müxbir üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor Nizami Cəfərovdur. Kitabın I cildi Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Mərkəzi-Elmi Kitabxanasının fonduna daxil olub.

Kitabda Azərbaycan nitq mədəniyyətinin inkişafında, təşəkkül tapmasında Ulu Öndər Heydər Əliyevin nitq və çıxışları kompleks şəkildə araşdırılıb. Heydər Əliyevin nitqində frazeologizmlər, ədatlar, neologizmlər, ritorik suallar, əsas və köməkçi nitq hissələrinin üslubiyet yaratması dərinlən tədqiq olunub.

Kitabın bu yaxınlarda II cildi işıq üzünə görüb. On bir fəsildən ibarət olan kitabda “Heydər Əliyev nitqində əsas nitq hissələri”, “Heydər Əliyev nitqində frazeoloji birləşmələr”, “Heydər Əliyev nitqində ədatdar”, “Heydər Əliyev nitqində neologizmlər”, “Heydər Əliyev nitqində müqayisələr” və s. fəsillərdə

Heydər Əliyev nitqindəki zəngin çalarlar diqqətə çəkilir. “Heydər Əliyev nitqində sinonimlər” fəslində müəllif yazır ki, Böyük Natiqin nitqində sinonimlər müxtəlif söz birləşmələri şəklinə özünü təzahür edir. İzahedicilik qabiliyyətinə malik Heydər Əliyev nitqi sinonim cərgələrində də öz əksini tapır: “Biz müstəqilliyimizi daimi edəcəyik, əbədi edəcəyik, qoruyub saxlayacağıq və heç vaxt dövlət müstəqilliyimizi əldən verməyəcəyik”.

Gözəl, səlis, məntiqi nitq ilə Heydər Əliyev istənilən auditoriyanı ələ almaq gücündə idi. Gözəl natiqlik sənəti üçün tələb olunan bütün şərtlər Onun nitqində maraqlı və orijinal bir şəkildə səslənir. Tədqiqatçı “Heydər Əliyev nitqində əlavələr”i də maraqlı doğurur. Müəllif Heydər Əliyevin çıxışlarının girişlərinin bəzən əlavələr

rin qoşulduğu cümlələrlə başladığını diqqətə çəkir. Tədqiqatçı göstərir ki, əlavələr qoşulduğu cümlələrdə cümlə üzvünün mənasını aydınlaşdırır, konkretləşdirir, əlavələrin köməyi ilə Böyük Natiq kütlələri səfərbər edir: “Bunula əlaqədar mən hamıya - bütün siyasi partiyalara, siyasi qüvvələrə, Azərbaycanı sevən, vətəninə hörmət bəsləyən bütün adamlara bir daha müracəət edirəm: hamı qüvvələri toplayıb bir hədəfə vurmaldır, Azərbaycanı müdafiə etmək, bu ağır vəziyyətdən çıxarmaq lazımdır.”

Kitaba ön söz yazan Nizami Cəfərov hər fəslə öz baxışları ilə elm tərəfdən yanaşaraq münasibətini bildirir. O yazır ki, “Heydər Əliyev nitqində say” fəslində müəllif Ulu Öndərin dilində quru rəqəmlərə, ilk baxışdan cansız görünən rəqəmlərə can vermək məziyyətlərini özündə əks etdirir.

Kitabda siyasət, dilçilik, diplomatiya, jurnalistika, ədəbiyyat, və başqa sahələrdə fəaliyyət göstərən və təhsil alanlar üçün dəyərli vəsaitdir.